

Мандрик Василь Олегович
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національного лісотехнічного університету України*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-291-6-11>

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2023 РОЦІ

Протягом багатьох століть збройні конфлікти та війни змінювали світову історію багатьох держав, призводячи одних до занепаду інших до процвітання. Війни змінювалися, проте затрати на їх ведення щоразу зростали, війна – це надзвичайно дорого. Війна в Україні також не є винятком. Основним свідченням цього є Державний бюджет України на 2023 рік, ухвалений Верховною Радою України від 03.11.2022 р. за № 2710-IX [3].

Під час війни державний бюджет України зазнає значних змін, зокрема значна його частина призначена на безпеку та оборону країни (1,293 трлн з 2,6 трлн), що становить майже половину видатків України у цьому році. При цьому не варто забувати, що дефіцит бюджету складає 38 мільярдів доларів [5], також існують значні ризики щодо його наповнення та надзвичайно високий державний борг понад 100% до ВВП.

У Державному бюджеті України на 2023 рік вперше заплановано витратити таку значну суму, близько 2,6 трлн гривень видатків. Для порівняння бюджет, котрий було ухвалено у грудні 2021-го, на 2022 рік витрати було закладені на суму 1,5 трлн грн. Однак, після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну нами витрачено значно більше.

У 2023 році відбулось значне зростання на 1,1 трлн гривень Державного бюджету України у порівнянні з 2022 роком, насамперед це пов'язано з значними військовими витратами. Так, у бюджеті 2023 року зазначені витрати на Міністерство оборони України у сумі 857 млрд гривень (у 2022 році 133,5 млрд гривень), тобто дана стаття витрат зросла на +724,4 млрд гривень або +541,9%.

Варто також дослідити і інші витрати пов'язані з безпекою та обороною країни до котрих варто віднести наступні міністерства та відомства. Так, зокрема, збільшилися витрати на Міністерство внутрішніх справ України. У бюджеті 2023 року вони становлять 209,8 млрд гривень

(у 2022 році 99,8 млрд гривень), тобто дана стаття витрат бюджету зросла на +110 млрд гривень або на +110,2%. Витрати пов'язані з Державною прикордонною службою України у бюджеті 2023 року становлять 33,25 млрд гривень (у 2022 році 14,9 млрд гривень). Зростання даної статті бюджету становить +18,38 млрд гривень або +123,15%. Витрати на Національну гвардію України у бюджеті 2023 року збільшились на +33 млрд гривень або +234% і становлять 47,1 млрд гривень (у 2022 році 14,1 млрд гривень). Схожу динаміку зростання витрат у державному бюджеті України 2023 року маємо з Державною службою України з надзвичайних ситуацій – 38,7 млрд гривень (у 2022 році 16,9 млрд гривень), тобто вони збільшились на +21,8 млрд гривень або на +129%. Витрати ,пов'язані з Національною поліцією України становлять 68,6 млрд гривень (у 2022 році 36,1 млрд гривень) збільшились на +31,9 млрд гривень або на 90,1%.

Окремої уваги заслуговують Українські спецслужби, котрі з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації, у бюджеті України на 2023 рік також демонструють тенденцію до зростання витрат на виконання ними своїх функцій. Так, у бюджеті України на 2023 рік витрати на Головне управління розвідки Міністерства Оборони України передбачено 11,6 млрд гривень (у 2022 році 4,5 млрд гривень) збільшились на +7,1 млрд гривень або на +157,8%.

Витрати з бюджету України на 2023 рік на Службу безпеки України також збільшились на +6,09 млрд гривень або +37,7% і становлять 22,24 млрд гривень (у 2022 році 16,15 млрд гривень).

Витрати бюджету, призначені для Служби зовнішньої розвідки України, практично не зазнали змін та становлять у 2023 році 4,66 млрд гривень (у 2022 році 4,46 млрд гривень).

Заслуговує уваги Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України витрати на котре у 2022 році становили 2,76 млрд гривень, а на 2023 рік заплановано 7,80 млрд гривень, тобто вони зросли на 5,04 млрд гривень або на 182,6%. Діяльність даного міністерства не розголошуються а відповідно до відомчої і програмної класифікаціями видатків на 2023 рік для цього міністерства кошти ним використовуються з метою: керівництва та управління у сфері стратегічних галузей промисловості у сумі 0,13 млрд гривень; виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення 7,67 млрд гривень.

Зауважимо, що до Закону України “Про державний бюджет України на 2022 рік” було внесено численні зміни. В основному вищенаведені зміни пов’язані з запровадженням воєнного стану в Україні та підвищенням обороноздатності і безпеки держави. Тож витрати з бюджету основних міністерств та відомств України, котрі пов’язані з безпекою та обороною зазнають суттєвих змін протягом року в сторону їх зростання (див. табл. 1).

Динаміку витрат на міністерства та відомства, пов’язаних з безпекою та обороною України протягом 2022–2023 рр. з державного бюджету відображено на рис. 1.

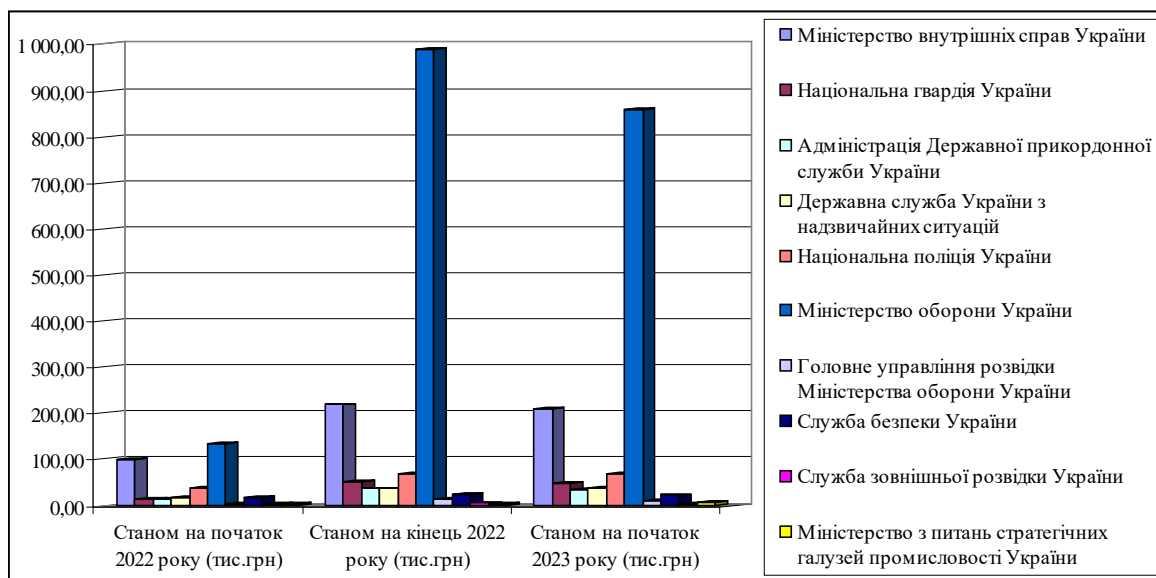

Рис. 1. Витрати міністерств та відомств, пов’язаних з безпекою та обороною України протягом 2022–2023 рр. з державного бюджету

Аналіз державного бюджету України на 2023 рік вказує на значний його дефіцит у сумі 1,3 трлн гривень. Дана проблема є нагальною, однак вона залишається невирішеною попри обіцянки і запевнення у підтримці міжнародних партнерів України.

Значного приросту у фінансуванні отримали ті міністерства та відомства, котрі безпосередньо пов’язані з безпекою та обороною країни (+957, 9 млрд гривень).

Таблиця 1

**Витрати на міністерства та відомства,
пов'язаних з безпекою та обороною України
протягом 2022–2023 рр. з державного бюджету**

Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	Станом на початок 2022 року (тис. грн)	Станом на кінець 2022 року (тис. грн)	Станом на початок 2023 року (тис. грн)	Абс. зміна поч. 2023-2022 рр. (+;-)
Міністерство внутрішніх справ України	99 784 646,4	218 051 241,5	209 785 451,5	+110 000 805,1
Адміністрація Державної прикордонної служби України	14 864 497,1	36 439 361,6	33 247 662,9	+18 383 165,8
Національна гвардія України	14 098 635,7	51 246 432,3	47 087 767,0	+32 989 131,3
Державна служба України з надзвичайних ситуацій	16 866 785,8	36 229 780,6	38 696 466,6	+21 829 680,8
Національна поліція України	36 696 689,9	69 081 768,0	68 609 679,0	+31 912 989,1
Міністерство оборони України	133 488 435,0	989 532 330,2	857 930 022,7	+724 441 587,7
Головне управління розвідки Міністерства оборони України	4 480 310,0	13 377 799,0	11 584 815,4	+7 104 505,4
Служба безпеки України	16 153 025,7	25 138 022,1	22 242 128,2	+6 089 102,5
Служба зовнішньої розвідки України	4 460 993,4	5 294 039,7	4 660 993,4	+200 000,0
Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України	2 768 852,8	2 768 852,8	7 804 611,4	+5 035 758,6
Разом	343 662 871,8	1 447 159 627,8	1 301 649 598,1	+957 986 726,3

Відбулось значне скорочення фінансування усіх інших міністерств та відомств у 2023 році. Результати аналізу продемонстрували, що у цей складний період значного приросту у фінансуванні отримали Міністерство соціальної політики України +126, 2 млрд гривень та

Пенсійний фонд України +71,2 млрд гривень, тож можна стверджувати, що державний бюджет України у 2023 році окрім “воєнного ” є певною мірою “соціальним”.

Дохідна частина Державного бюджету України продемонструвала збільшення на +5,3 млрд гривень відносно попереднього року, проте його наповнення у період значних обмежень у споживанні електроенергії, частих повітряних тривог, військових дій на території країни та ряду інших проблем буде значно ускладнювати даний процес.

Література:

1. Закон України “Про Державний бюджет України на 2023 рік” за № 2710-IX, від 03.11.2022 р. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 03.01.2023).

2. Закон України “Про Державний бюджет України на 2022 рік” за 1928-IX в редакції від 9.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 03.01.2023).

3. Закон України “Про Державний бюджет України на 2022 рік” за 1928-IX від 02.12.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20/ed20211202#Text> (дата звернення: 03.01.2023).

4. Дефіцит у \$38 млрд покриємо за допомогою наших партнерів: США, ЄС та МВФ, – Шмигаль про бюджет-2023. URL: <https://espresso.tv/defitsit-u-38-mlrd-pokriemo-za-dopomogoyu-nashikh-partneriv-ssha-es-ta-mvf-shmigal-pro-byudzheth-2023> (дата звернення: 03.01.2023).

5. Павло К. Максимум на оборону, чимало на дороги та майже 2 мільярди на Єдиний телемарафон: бюджет-2023 URL: <https://hromadske.ua/posts/maksimum-na-oboronu-chimalo-na-dorogi-ta-majzhe-2-milyardi-na-yedinij-telemarafon-byudzheth-2023?topic=ekonomika>. (дата звернення: 03.01.2023).